

Omilia la Întâmpinarea Domnului a preotului Isihie din Ierusalim (CPG 6580)

Asist. Dr. Dragoș BOICU¹

Abstract:

Hesychius of Jerusalem represents alongside his contemporary Proclus, archbishop of Constantinople (436-446), a landmark by his contribution to the development of mariology, but also gives us insights into the local Palestinian aspects of the cult of the Holy Virgin. Also in this specter of local elements we can place his homilies at the Presentation of Jesus at the Temple or Hypapante, 40 days after His Birth in Bethlehem. This translation renders the homily delivered through four Georgian homilies, as the original Greek was lost.

Keywords:

Hesychius of Jerusalem, Hypapante, Palestinian cult, festal homily

I

Autorul și praznicul Întâmpinării Domnului

Între autorii patristici atât de angajați în disputele hristologice din prima jumătate a secolului al V-lea, numele lui Isihie, presbiterul din Ierusalim, trece aproape neobservat, iar scrierile sale, transmise sub alte pseudonime, așteaptă încă să fie valorificate.

Datele despre acest Isihie sunt relativ puține, nefiind cunoscut cu precizie anul nașterii nici cel al morții, plasat cel mai probabil la scurt timp după Sinodul al IV-lea Ecumenic de la Calcedon (451). Conform unei notițe după o consemnare azi pierdută dintr-un sinaxar constantinopolitan – Isihie s-ar fi născut la Ierusalim și s-a deprins de tânăr cu studiul Scripturii și s-a retras din lume devenind monah într-un deșert situat la limita dintre Palestina și Egipt. A fost în cele din urmă remarcat de către episcopul Ierusalimului, cel mai probabil Ioan al II-lea (386-

---

¹ Dr. Dragoș Boicu, Asistent la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

417), care îl hirotonește preot încredințându-i sarcina de a predica și tâlcui pericopele evanghelice înainte credincioșilor². Chiril de Schitopolis îl amintește pe Isihie cu prilejul sfințirii lavrei marelui Eftimie în anul 429, însoțindu-l pe episcopul Iuvenalie și pe horepiscopul Pasarion, în calitate de „dascăl al Bisericii” (τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλον) și „teolog” (τὸν θεολόγον Ἠσύχιον), Sfântul Eftimie numărându-l printre „luminătorii vestiți care străluceau în lume”³

Potrivit lui Teofan Mărturisitorul în anul 412⁴ sau 415⁵ „s-a remarcat întru învățături Isihie, un preot din Ierusalim”⁶, ceea ce ne-ar oferi un indiciu privind începutul activității sale, iar dacă ar fi să-i dăm crezare în continuare, atunci venerabilul preot s-a stins din viață în anul 437⁷. Susținând teologia chiriliană în timpul controverselor nestoriene, a combătut învățăturile dogmatice ale antiohienilor, iar în faza calcedoniană a disputei hristologice a fost revendicat atât de către miafiziți cât și de calcedonienii, ceea ce implică faptul că moartea sa a survenit după anul 451 și evidențiază autoritatea și respectul de care se bucura în prima jumătate a secolului al V-lea în Palestina într-un context atât de tulburat⁸.

Autoritatea sa în epocă este subliniată și de faptul că lucrările lui sunt semnate simplu Hagiopolites sau Ierusalimiteanul (τοῦ Ἱεροσολύμων). Supranumele de „presbiter” i-a fost consacrat de către posteritate pentru a evita confuzia cu episcopul Isihie (Isac) al Ierusalimului (601-609), contemporan al Sfântului Grigorie Dialogul. Pentru viața sfântă și contribuțiile sale teologice a fost canonizat de timpuriu, fiind pomenit în sinaxarul Bisericii din Constantinopol la 28 martie, în vreme ce potrivit Lectionarului georgian din Ierusalim este prăznuit la 22 septembrie⁹.

Deși se impune o triere temeinică printre numeroasele lucrări atribuite preotului Isihie se poate face un profil al acestui autor prolific, predicator versat și iscusit exeget, care mănuieste cu îndemănare metoda de interpretare alexandrină

---

² Michel Aubineau, *Les Homélie Festales d'Hesychius de Jérusalem*, vol. I, Subsidia Hagiographica 59, Brussels, 1979, p. XIV-XV.

³ Chiril de Schitopolis, *Bioi Αγίων*, 26,20-27 (Viețile Pustiniilor Palestinei), traducere, studiu introductiv și note de Ierom. Agapie Corbu, Ed. Sf. Nectarie, s.l., s.a., p. 46-47.

⁴ Reperul este anul morții lui Teofil al Alexandriei.

⁵ Reperul este anul morții Hypathiei la Alexandria.

⁶ Sf. Teofan Mărturisitorul, *Cronografia*, A.M. 5907, trad. Mihai Țipău, PSB S.N. 7, Basilica, București, 2012, p. 104.

⁷ *Ibidem*, A.M. 5926, p. 112.

⁸ Lieve van Hoof, Panagiotis Manafis, Peter van Nuffelen, „Hesychius of Jerusalem, Ecclesiastical History (CPG 6582)”, în: *Greek, Roman, and Byzantine Studies* 56 (2016), p. 506.

⁹ Michel Aubineau, *op. cit.*, p. XVIII.

Omilia la Întâmpinarea Domnului a preotului Isihie din Ierusalim

mistico-alegorică, fiind astfel peste veacuri un ucenic al lui Origen pe care îl imită alegând în exegeză cele mai scurte glose cu puțință. În ciuda dimensiunilor reduse, aceste explicații reușesc să transmită o serie de detalii ce reflectă situația particulară din Palestina, începând cu aluzii geografice și toponimice și încheind cu tonul antisemit¹⁰ ivit pe fondul unor continue șicane dintre creștinii și evreii din Ierusalim. Pe lângă comentariile biblice și omiliile pe teme scripturistice Isihie n-a mai lăsat câteva predici la praznice împărătești și sfinți, precum și o Istorie bisericească, păstrată fragmentar¹¹ în care respinge teologia „nestoriană”, dar mai ales tradiția exegetică a Școlii Antiohiene¹².

Activitatea omiletică și-a desfășurat-o cu preponderență în Ierusalim la biserica Sfântului Mormânt, biserica mare din Sion și martirionul lui Constantin cel Mare unde se găsea cinstita cruce¹³. La acestea se adaugă o biserică aflată pe drumul dintre Bethleem și Ierusalim, unde expune cel puțin două cuvântări despre Maica Domnului¹⁴.

Alături de contemporanul său Proclus, arhiepiscopul Constantinopolului (436-446), devine un reper în epocă prin contribuțiile sale la dezvoltarea mariologiei, dar ne oferă în plus informații ce țin de aspectele locale, palestiniene, ale cultului Sfintei Fecioare.

Tot în spectrul elementelor cu caracter local putem situa și omiliile sale la praznicul Întâmpinării Domnului sau Hypapante¹⁵ la 40 de zile de la Nașterea Sa în Bethleem. Era și firesc ca această sărbătoare mai „recentă” să își aibă originea în Ierusalim și abia ulterior să fie preluată de Biserica din Constantinopol, respectiv să fie generalizată la nivelul Imperiului Bizantin, iar primele mărturii privind celebrarea Întâmpinării Domnului sunt cuprinse în omiliile pregătite pentru acest praznic de către preotul Isihie¹⁶.

---

¹⁰ S. Tampellini, „Aspetti di polemica anti giudaica nell'opera di Esichio”, în: *Annali di Storia dell'Esegesi* 16 (1999), p. 353-358.

¹¹ Paulline Allen, „Hesychius of Jerusalem. General Introduction”, în: Johan Leemans, Wendy Mayer, Pauline Allen and Boudewijn Dehandschutter (eds.), *Let Us Die That We May Live'. Greek homilies on Christian martyrs from Asia Minor, Palestine and Syria (c. AD 350-AD 450)*, Routledge, 2003, p. 194.

¹² L. van Hoof, P. Manafis, P. van Nuffelen, art. cit., p. 510.

¹³ P. Allen, „Hesychius of Jerusalem. General Introduction”, p. 194.

¹⁴ Hagith Sivan, *Palestine in Late Antiquity*, Oxford University Press, 2008, p. 233-234.

¹⁵ Ὑπαπαντή – întâlnire, întâmpinare. Corespondentul slav *stretenie* are exact aceeași semnificație.

¹⁶ Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 4, nota 2; R Caro, *La Homiletica Mariana Griega en el siglo V, I-III*, Ohia, 1972. Teodora Antonopolous, *The Homilies of the Empereor Leo VI*, Brill, p. 180, n. 48

În literatura patristică puținele aluzii la Hypapante găsite conjunctural la Amfilohie de Iconiu († 395)¹⁷ – într-un context în care Întâmpinarea era celebrată împreună cu Nașterea Domnului – sunt completate de două omilii pseudohrisostomice¹⁸, care sunt totuși de dată mai târzie, cel mai probabil a doua jumătate a secolului al V-lea, împreună cu o altă cuvântare pusă sub autoritatea Sfântului Chiril al Ierusalimului († 386)¹⁹. Tot către finele secolului al V-lea sau începutul celui următor este datată omilia la Hypapante transmisă sub numele Sfântului Medodiu de Olimp († 311)²⁰, iar de la jumătatea secolului al VI-lea Întâmpinarea Domnului începe să fie o prezență constantă în suita de praznice împărătești.

Prin urmare singurele piese omiletice dedicate sărbătorii Întâmpinării Domnului rămase din „epoca de aur” a literaturii patristice sunt cele trei texte alcătuite de către preotul Isihie din Ierusalim. Prin aceste trei documente păstrate „se poate spune că predicatorul nostru este un martor privilegiat pentru istoria acestei sărbători”²¹.

Acest lucru nu înseamnă că celebrarea Hypapantei nu a fost și mai veche de prima jumătate a secolului al V-lea, cu atât mai mult cu cât însemnările de călătorie ale peregrinei Egeria (*Itinerarium Peregrinatio*, 381-384) consemnează o sărbătoare solemnă „ca de Paști”, ținută la Ierusalim în ziua de 14 februarie marcată printr-o procesiune către Biserica Sfântului Mormânt și prin rostirea unei predici pe marginea pericopei din Evangheliei de la Luca cap. 2, 22-38:

„A patruzecia zi după Epifanie se sărbătorește aici cu mare solemnitate. Căci în această zi se face procesiune la biserica Învierii; toți înaintea și toate se desfășoară după rânduiala obișnuită, cu cea mai mare solemnitate, ca și la Paști. Predică chiar toți preoții și apoi episcopul, vorbind numai despre locul acela din Evanghelie unde (se spune) că, în a patruzecia zi, Iosif și Maria au adus pe Domnul la templu și L-au văzut pe El Simeon și Ana proorocița, fiica lui Fanuel, precum și despre cuvintele pe care aceștia le-au rostit văzând pe Domnul ori despre jertfa pe care au adus-o părinții. și după ce

---

¹⁷ *De occursi Domini nostri Jesu Christi: deque Deipara, et de Anna et Simeone* (Cu privire la Întâmpinarea Domnului nostru Iisus Hristos și despre Născătoarea de Dumnezeu, Simeon și Ana), CPG 3232, PG 39, 44-60. Tradusă în limba română în: Sfântul Amfilohie de Iconium, *Scrieri*, trad. din limba greacă veche și note de Oana Coman, studiu introductiv de Constantin Crețu, Doxologia, Iași, 2015, p. 46-56. Totuși autenticitatea acestei omilii a fost contestată, fiind atribuită de unii lui Leonțiu din Constantinopol.

¹⁸ CPG 4523 și 4756

¹⁹ CPG 3592, PG 33, 1188-1204

²⁰ CPG 1827, PG 18, 348-381

²¹ Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 5.

Omilia la Întâmpinarea Domnului a preotului Isihie din Ierusalim

s-au săvârșit toate ceremoniile obișnuite, după rânduială, se aduc Sfintele Taine și se face sfârșit (concediere)”²².

Data de 14 februarie indică faptul că la Ierusalim în acel moment, Nașterea Domnului era încă celebrată la 6 ianuarie, unită cu Epifania sau Botezul Domnului. Abia câteva decenii mai târziu praznicul va părăsi perimetrul Ierusalimului și al Palestinei, dovadă stând observația lui Sever al Antiohiei care în anul 518 numea Întâmpinarea Domnului o „nouă născocire palestiniană” care nu era sărbătorită nici la Antiohia și nici în Constantinopol²³

Generalizarea praznicului Întâmpinării are loc cu certitudine în secolul al VI-lea, la sfârșitul domniei împăratului Iustin (518-527), dacă i-am da crezare lui Kedrenos²⁴ sau în timpul lui Justinian (527-565), pe fondul unei crunte epidemii care a durat mai bine de patru luni în iarna 541/542²⁵, timp în care ar fi fost răpuși de ciumă între 10.000 și 30.000 de persoane²⁶. Pe de altă parte Nichifor Calist Xanthopol²⁷ afirmă că împăratul Iustin al II-lea (565-578) ar fi fost cel care a generalizat sărbătorirea Întâmpinării Domnului în întregul Imperiu Bizantin.

Aparenta neconcordanță poate fi armonizată dacă am admite acceptarea graduală a acestui nou praznic în ciclul liturgic al Bisericii din Imperiu, fiind introdus sporadic o dată cu domnia lui Iustin în 526-527, când este celebrat prima dată – exact cum afirmă Kedrenos –, apoi ajunge să fie impusă doar la nivelul Constantinopolului de către Justinian în anul 542²⁸, dar nu reușește să o

---

²² *Itinerarium Egeriae*, XXVI trad. Pr. Dr. Marin M. Braniște, *Însemnările de călătorie ale Peregrinei Egeria, sec. IV*. Teză de doctorat, publicată în *MO* nr. 4-6/1982, p. 357-358.

²³ Maurice Brière, *Les homiliae cathedrales de Sévère d'Antioch. Introduction générale à toutes les homélies*. Homélies CXX à CXXV éditées et traduites en français par Maurice Brière, în: *PO* 29, 246.

²⁴ Georgios Kedrenos, *Compendium Historiarum*, PG 121, 700: Ἐπὶ αὐτοῦ δὲ ἐπιπέθη ἑορτάζειν ἡμᾶς καὶ τὴν ἐπρτὴν τῆς Ὑπαπαντῆς τῆς μέχρι τότε μὴ ἑορταζομένης.

²⁵ Sf. Teofan Mărturisitorul, *Cronografia*, A.M. 6034, p. 231.

²⁶ Mischa Meier, „Kaiserherrschaft und «Volksfrömmigkeit» im Konstantinopel des 6. Jahrhunderts n. Chr. Die Verlegung der Hypapante durch Justinian im Jahr 542”, în: *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, 51 (1/2002), p. 92-93. Tot pentru generalizarea sărbătorii în timpul domniei lui Justinian ne oferă indicii Landulphus, Sagax Siffridus, Martin Polonus, Nicephorus Sigeberto și Paul Diaconul citat de Xylander și Suicerus cf. Joseph Bingham, *Origines Ecclesiasticæ: Or, The Antiquities of the Christian ...*, Volumul 7, London, 1840, p. 169.

²⁷ Nichifor Calist Xanthopol, *Historiae Ecclesiastica*, 17, PG 147, 292.

²⁸ Mischa Meier, art. cit., p. 105.

generalizeze în ciuda eforturilor sale de a uniformiza calendarul liturgic²⁹ și abia Iustin al II-lea, poate printr-un decret din 567/568, se generalizează respectarea și prăznuirea Întâmpinării Domnului la data de 2 februarie³⁰.

Omilia georgiană a preotului Isihie la Întâmpinarea Domnului

Transmisă prin intermediul a patru omiliare georgiene³¹, omilia de față a fost inițial identificată eronat ca versiunea georgiană a omiliei grecești la Întâmpinarea Domnului (CPG 6565; BHG 1956), cuprinsă în colecția *Patrologia Graeca* (93, 1468-1477). Tot lui Isihie îi este atribuită încă o cuvântare greacă păstrată în *Codex Vaticanus Graecus* 1990 (CPG 6566; BHG 1957), ceea ce înseamnă că textul georgian reprezintă cea de-a treia piesă omiletică redactată de presbiterul din Ierusalim cu ocazia praznicului Întâmpinării³².

Potrivit puținelor informații pe care le deținem că această cuvântare trebuia să fie rostită la Ierusalim, în Martyrion, deci în proximitatea Golgotei, iar dacă ținem cont de data hirotoniei 412/415 avem deja un *terminus post quem*.

Cele patru surse georgiene sunt unanime în atribuirea cuvântării lui Isihie, preotul din Ierusalim, un nume nu foarte răspândit în omiletica gruzină și care nu i-ar fi tentat pe autorii de pseudo-epigrafe să își transmită textele sub autoritatea sa, ceea ce constituie un argument foarte puternic în favoarea autenticității³³.

Exordiul omiliei indică faptul că ar fi fost rostită la Ierusalim, unde pentru predicator și pentru auditoriul său praznicul Întâmpinării este o sărbătoare locală, care amintește de prima intrare a Mântuitorului în Sfânta Cetate, fiind considerată

---

²⁹ A se vedea în acest sens Michel van Esbroeck, „La lettre de l'empereur Justinien sur l'Annonciation et la Noël en 561”, în: *Analecta Bollandiana* 86 (3-4/1968), p. 351-371 și idem, „La Lettre de Justinien pour la fête de l'Hypapante en 562”, în: *Analecta Bollandiana* 112 (1-2/1994), p. 65-84. Justinian se confruntă cu o veritabilă rezistență din partea creștinilor din Ierusalim care nu vor să prăznuiască Nașterea Domnului împreună cu restul Bisericii din Imperiu la 25 decembrie pentru că era data prăznuirii lui David și a lui Iacov, și de aici se produce un întreg decalaj cf. Michel van Esbroeck, „La lettre de l'empereur Justinien sur l'Annonciation et la Noël en 561”, p. 357:

³⁰ Teodora Antonopoulou, *The Homilies of the Emperor Leo VI*, Brill, Leiden, 1997, p. 174, n. 7.

³¹ Gérard Garitte inventariază omiliarele georgiene care conțin omilia preotului Isihie arătând că este vorba de codicii A 95 și A 1109 de la Institutul pentru manuscrise din Tbilisi (sec. X-XI, respectiv IX-X), codicele georgian 11 de la Mănăstirea Iviron din Muntele Athos (sec. X), codicele georgian 32-57-33 de la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Peninsula Sinai (datat 864); cf. Gérard Garitte, „L'homélie géorgienne d'Hésychius de Jérusalem sur l'Hypapante”, în: *Muséon* 84 (1971), p. 353-355.

³² Gérard Garitte, art. cit., p. 355-356.

³³ Gérard Garitte, art. cit., p. 356.

Omilia la Întâmpinarea Domnului a preotului Isihie din Ierusalim

chiar „mamă a tuturor praznicelor, pentru că Ziditorul a intrat azi în Ierusalim și a binecuvântat cetatea ale cărei ziduri s-au întemeiat prin mâna Lui”. Importanța acestei zile este evidențiată și în debutul omiliei I (CPG 6565), unde Isihie afirmă: „Această sărbătoare este numită sărbătoarea curățirii, dar n-am greși spunând că este sărbătoarea sărbătorilor, sâmbătă a sâmbetelor, sfântă a sfințelor”³⁴.

După acest prim contact fizic al Mântuitorului cu Ierusalimul și chemarea universală la sfințenie (I), se anunță amuțirea așa-zișilor înțelepți ai lumii, lăsând loc desfătării de cuvintele harului (II). Autorul indică diferite leacuri pentru vindecarea răului sub toate aspectele lui și adresează îndemnuri către diverse categorii care își pot găsi izbăvirea lângă Mântuitorul (III), devenind ei înșiși temple ale Duhului, idee explorată și în Omilia a II-a (CPG 6566)³⁵.

După această introducere Isihie se oprește asupra pericopei lucanice și insistă asupra oferirii lui Hristos Însuși ca prunc pentru noi toți (IV). Simeon L-a primit pe Hristos în brațe ca prunc, dar L-a propovăduit ca Dumnezeu, accentuând profunda smerenie, actul kenotic ca deșertare sau, mai bine zis, ca auto-limitare, și anticipează suferința de bunăvoie a Mântuitorului (V). Această idee este exprimată aproape identic în Omilia I: „În această sărbătoare Hristos este purtat ca nou-născut și mărturisit ca Dumnezeu și, în brațe șezând, ca pe un tron este adus Ziditorul naturii noastre”³⁶.

În imnul *Nunc Dimittis* bătrânul Simeon mărturisește vederea mântuirii, ca vedere a fiicei Evei care s-a învrednicit să poarte în pânțele pe Izvorul Vieții (VI). Recunoscându-L ca Stăpân, dreptul Simeon relevă calitatea de Ziditor al naturii a Pruncului Sfânt³⁷, care a venit pentru căderea și ridicare multora (VII)³⁸. În fața acestei mărturisiri Sfânta Fecioară și Iosif sunt uimiți de contrastul dintre fragilitatea pruncului purtat în brațe și destinul măreț ce-I este prevestit (VIII), o temă dezvoltată în Omilia I³⁹. Un element recurent este identificarea Mântuitorului cu acel „semn care va stârni împotriviri” (*Lc* 2, 34), tratat mai extins în celelalte două Omilii⁴⁰.

---

³⁴ Sf. Isihie, *Omilia I la Hyrapante*, 1, ed. Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 24: „Ἡ μὲν ἑορτὴ λέγεται καθαρσίωv, ἦν οὐκ ἄν τις ἀμάρτοι ἑορτῶv εἰπὼν ἑορτήv, σαββάτωv σάββατον, ἀγίωv ἀγίαν προσαγορεύσας”.

³⁵ Sf. Isihie, *Omilia a II-a la Hyrapante*, 5, ed. Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 65:

³⁶ Sf. Isihie, *Omilia I la Hyrapante*, 1, ed. Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 24: „Ἐv ἧ βρέφος ὁ Χριστὸς ἐβαστάχθη καὶ θεὸς ὡμολογήθη, καὶ ἐν ἀγκάλαις προσηνέχθη ὡς ἐπὶ θρόνου ὁ τῆς ἡμετέρας φύσεως ποιητῆς καθήμενος”.

³⁷ Vd. Sf. Isihie, *Omilia I la Hyrapante*, 1,7 ed. Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 24, 39.

³⁸ Sf. Isihie, *Omilia I la Hyrapante*, 7, ed. Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 39.

³⁹ Sf. Isihie, *Omilia I la Hyrapante*, 7, ed. Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 39.

⁴⁰ Sf. Isihie, *Omilia I la Hyrapante*, 8; idem, *Omilia a II-a la Hyrapante*, 10, ed. Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 41, 71.

Un reper foarte important îl reprezintă profeția adresată Maicii Domnului că prin sufletul ei „va trece sabie” pe care o va resimți în ceasul răstignirii Fiului ei⁴¹, ca să se descopere gândurile din multe inimi” (Lc 2, 35) la momentul osândirii Mântuitorului (IX-X), insistând asupra antitezei dintre ura irațională a fariseilor, pe de o parte, și deschiderea lui Pilat sau a centurionului, pe de altă parte⁴².

Un aspect foarte important pe care editorul Gérard Garitte îl evidențiază este faptul că structura cuvântării pune în valoare caracterul hristologic al praznicului Întâmpinării, corespunzător concepției dominante din Palestina în secolul al V-lea, înainte de a dobândi valența unui praznic marial, conturată mai târziu în Bizanț⁴³. Totuși, dimensiunea hristologică a sărbătorii o subliniase cel mai clar preotul Isihie în *Omilia I*, arătând că sărbătoarea „recapitulează toată taina întrupării lui Hristos și descrie înfățișarea Fiului Unul-Născut”⁴⁴.

II

Omilia la Întâmpinarea Domnului a preotului Isihie din Ierusalim⁴⁵

Întâmpinarea Domnului, 2 februarie, ziua în care Simeon a purtat pe brațele sale pe Domnul. Predica Sfântului Isihie, preotul din Ierusalim, la 40 de zile de la nașterea din Fecioară a Domnului nostru Iisus Hristos, când L-au adus pe El în templu și felul în care Sfântul Simeon L-a binecuvântat pe El.

I. Iubiților, adunarea din această zi este cu totul de dorit în special pentru cei credincioși, dar și aceasta pentru că ziua de azi este mamă a tuturor praznicelor, întrucât Ziditorul a intrat azi în Ierusalim și a binecuvântat cetatea ale cărei ziduri s-au întemeiat prin mâna Lui și a pus temeliiile ei pietre de safir și coloanele ei de iasp și porțile ei de beril și cu pietre prețioase a înconjurat-o pe ea (Is 54, 11-12; Apoc 21, 19-20) și a așezat în ea episcopi învățători și a uns cetatea cu dreptate și a făcut întregul popor părtaș cu îngerii și pe locuitorii străini i-a făcut [părtași] cu Avraam, și pe cei care au fost păziți cu sfințenie împreună cu Iosif i-a făcut Trupul Său și împreună cu fecioarele înțelepte i-a adus pe ei în cereasca cămară de nuntă (Mt 25, 1-12) și pe copiii ei [cetății Ierusalim – Mt 23, 37, Lc 13, 34] i-a încoronat împreună cu fiii din Betleem; pe văduvele ei le-a chemat împreună cu proorocița

---

⁴¹ *Omilia a II-a la Hypapante*, 10, ed. Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 71.

⁴² *Omilia a II-a la Hypapante*, 10, ed. Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 71.

⁴³ Gérard Garitte, art. cit., p. 357. A se vedea mai larg acest aspect la Mischa Meier, art. cit., p. 99-100.

⁴⁴ Sf. Isihie, *Omilia I la Hypapante*, 1, ed. Michel Aubineau, *op. cit.*, p. 24: „ὄλον γὰρ ἀνακεφαλαιοῦται τὸ τῆς σαρκώσεως τοῦ Χριστοῦ μυστήριον, ὅλην διαγράφεται τὴν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ παράστασιν”.

⁴⁵ Traducerea este realizată după retroversiunea latină a textului critic georgian stabilit de Gérard Garitte, art. cit., p. 361-372.

Omilia la Întâmpinarea Domnului a preotului Isihie din Ierusalim

Ana; pe bătrânii ei i-a poftit ca pe Simeon ca să facă brațele lor tron [pentru Domnul].

II. Așadar cuvântul însuși este lămurit și anticipează, fiindcă vremea înțelepților limbuți a încetat și au venit praznicele și cu bucurie am smuls această laudă. Mai departe se cuvine a spune că precum floarea a împodobit câmpurile, iar pomii altoiți sunt mișcați de frunze și sunt desfățați de fructele dulci și de adierile înmiresmate, așa și credincioșii lui Hristos se bucură de cuvintele harului. Drept urmare, dacă cineva ar cugeta astfel la [cele] ale limbuților [trebuie] doar a asculta acest cuvânt al nostru chiar dacă nu-l împlinește încă, astfel să asculte cuvântul învățaturii precum a spus Pavel și să înțeleagă faptul că tot ce ne îngrozește ni s-a prefăcut în mângâiere și chezașia blestemului s-a oprit.

III. Iar acum îți sunt puse [înainte] spre mântuire diferite leacuri ale dulceții pentru tot răul și să afle toată lumea. De va fi cineva sărman, acela să vadă în iesle scutecele lui Hristos. De va fi cineva ca o fiară, să alerge la aceeași iesle și să înțeleagă că din cauza ta S-a umilit pe Sine astfel Însuși Fiul lui Dumnezeu. De va fi cineva un necioplit nerecunoscător, acela să meargă la Betleem și să învețe. De va fi cineva orb din naștere, acela să meargă la Siloam precum acela mai înainte cu credință, ba chiar să primească aceeași vedere ca el (*In* 9, 7). De va fi cineva paralytic acela să meargă la scaldătoarea de dinainte de Poarta Oilor și va fi lui orice ar voi numai să creadă doar și să nădăjduiască în Cel Care pe cel paralytic de 18 ani l-a ridicat (*In* 5, 2-9). De va fi cineva văduvă, aceea să o imite pe Sfânta Proorociță Ana în priveghere și în rugăciune și în postire (*Lc* 2, 37). De va fi cineva sătul de această viață acela să se asemene Sfântului Simeon și să-i imite viața lui demnă și să fie el precum un templu și locaș al Sfântului Duh (*I Co* 3, 16; 6, 19).

IV. Și aleargă încă precum acela (Simeon) la templu. Acolo erau oferite două turturele sau doi pui de porumbel (*Lev* 12, 6-8; *Lc* 2, 24), aici însă în locul turturelelor este oferit Însuși Sfântul sfinților, fiindcă jertfa era a sufletului și a trupului. Acolo Unul-Născut ca prunc plâpând s-a arătat; însă în Iordan Îl vezi pe El ca [bărbat] deplin și admiri pogorârea Sfântului Duh în chip de porumbel peste El și auzi mărturisirea Tatălui venind din cer de deasupra și Îl mărturisești pe El Dumnezeu (*Lc* 3, 22), Îl privești pe El pe cruce atârnat, și Îi ieși înainte ca să-L binecuvântezi pe Cel înviat din morți.

V. Când a intrat Iisus Hristos ca prunc în Ierusalim întreaga făptură a fost tulburată pentru că Simeon îl purta pe brațe ca pe un prunc și l-a propovăduit drept Dumnezeu și zicea: Acum slobozește, Stăpâne, pe robul tău după cuvântul Tău în pace și, cu adevărat, nu doar eu, ci, chiar mai înainte de mine, Adam din robie este eliberat și amăgitorul (Eva?) este dezlegat. Deja după aceea nimeni nu îi va reproșa lui (Adam) călcarea poruncilor și încolțirea spinilor (*Fc* 3, 17-18) pentru că Cel bogat a sărăcit pentru el și coroană de spini pentru el și-a luat asupra sa și

Și-a întins mâinile pe cruce ca să plătească datoria lui. Acum, Stăpâne, slobozește pe robul Tău în pace și împlinește aici cuvântul, fiindcă a spus Isaia că iată „cu adevărat nu un apostol, nici un înger, nici un împăciuitoar, ci Acela însuși ne-a mântuit pe noi” (Is 63, 9). Într-adevăr acum nu a trimis cu groază puteri cerești, nici îngeri în chip de foc arzător ca să-l izgonească pe acela care a zis: „mă voi sui în înălțimea cerului și acolo voi pune tronul meu” (Is 14, 13), ci, de la Sine, prin peșteră și prin înfășurarea cu scutece în iesle a redobândit El însuși veșmântul slavei care prin vicleșug a fost răpit de la Adam.

VI. Și pe lângă toate acestea Simeon a adăugat și a zis: „pentru că au văzut ochii mei mântuirea Ta” (Lc 2, 30). Ce au văzut ochii tăi, o Simeoane? Nu ne ascunde nouă! Și acela spune: Cea care mai înainte din Eva s-a făcut blestem, acum iată fiica ei a purtat izvorul vieții și cu adevărat „pentru că au văzut ochii mei mântuirea Ta pe care ai gătit-o înaintea feței întregului popor” (Lc 2, 30-31), care pentru noi trup și-a luat asupra Sa și S-a făcut nouă (vrednic de) închinare pentru ca acum oamenii să nu se mai închine – din cauza rătăcirii – copacilor și pietrelor și tuturor făpturilor, ci (să se închine) doar adevăratului Dumnezeu Cel nevăzut și Fiului Lui Unul-Născut, Care pentru noi s-a îmbrăcat în trup și pe care noi îl vedem, și Sfântului Duh.

VII. Acum, cu totul cu grijă, Sfântul Simeon a spus în chip duhovnicesc și această continuare: „Lumină a strălucit peste neamuri și slavă poporului Tău Israel” (Lc 2, 32). Dacă nu ar fi venit Mântuitorul tuturor, neamurile nu ar fi fost mântuite, și dacă neamul lui Avraam nu s-ar fi făcut mijlocitor, cei risipiți din Israel nu ar fi fost adunați (Is 56, 8), și dacă Ziditorul naturii și lucrătorul credinței nu ar fi venit din cer, zidul tăierii împrejur nu ar fi căzut (Efes 2, 11-14), și dacă nu s-ar fi făcut cu iscusință pentru noi piatra din capul unghiului (Ps 117, 22; Mt 21, 42; Mc 12, 10; Lc 20, 17), casa dărâmată nu s-ar fi putut zidi.

VIII. Și erau tatăl Lui și mama Lui uimiți de cuvintele lui Simeon (Lc 2, 33), pe care le-a spus în mod profetic despre Iisus, pentru că înfățișarea Lui era simplă și acela L-a slăvit ca pe Dumnezeu; ca un copil era purtat, dar era lăudat ca Dumnezeu. Și i-a binecuvântat Simeon pe ei și a zis: „Iată acesta stă spre căderea și ridicarea multora” (Lc 2, 34). Ce este acum căderea și ridicarea? Vrem ca să înțelegem, proorocule! A căzut Iuda și s-a ridicat Pavel, a fost lepădată adunarea iudeilor și desfrânata a fost chemată (Mt 21, 31), fariseii au fost osândiți și cei simpli au fost binecuvântați, învățații au fost umiliți și magii ca prooroci au fost numiți.

IX. Și apoi i-a zis Mariei: „săbie va trece chiar prin sufletul tău (Lc 2, 35) când îl vei vedea pe El, care a îmbrăcat slava Tatălui (Mt 16, 27; Mc 8, 38), pe cruce dezbrăcat de haine; când vei vedea [că] iudeii îl rănesc cu jigniri pe Cel pe care tu L-ai născut și toate făpturile de sus se vor înspăimânta și vor fi înnebunite de obrăznicia lor; când vei vedea adunarea acelor care vor striga: «Ia-L și

Omilia la Întâmpinarea Domnului a preotului Isihie din Ierusalim

răstignește-L!»(In 19, 15), când pământul se va cutremura și bolovanii se vor sfărâma (Mt 27, 51) și pietrele vor sări și vor voi să-i atace pe vrăjmașii lui Dumnezeu; când vei vedea că cerul este lipsit de lumină și va chema întunericul (Mt 27, 45; Mc 15, 33; Lc 23, 46) ca să ascundă obrăznicia lor cu privire la răstignire. Apoi te vei înspăimânta și te vei cutremura și ca o sabie va trece prin sufletul tău când vei vedea în templu că a fost sfâșiată catapeteasma (Mt 27, 51; Mc 15, 38; Lc 23, 45) nu de mână (omenească) (Dn 2, 34).

X. Atunci se vor descoperi gândurile din multe inimi (Lc 2, 35). În ce fel, proorocule, ne faci să știm chiar gândurile din inimi? Care multe [inimi]? Veți ști fiindcă spălarea mâinilor lui Pilat era [dovada] cercetării și înțelegerii inimii Fiului lui Dumnezeu și a zis explicit: „Nevinovat sunt eu de sângele acestui drept!” (Mt 27, 24), și ca să se descopere răutatea lui Caiafa și obrăznicia lui Anna și ca să se arate sfada preoților și ca să aibă loc încununata mărturie a centurionului (Mt 27, 54), iar mărturisirea tâlharului să fie răspândită în tot pământul (Lc 23, 41-43), și ca alergarea femeilor să fie descoperită tuturor înțelepților și să înțeleagă toate neamurile întrucât ele au fost (martore) la răstignire și nu s-au întors de la mormânt și așteptau cu nădejde ca Mântuitorul și Milostivul să învieze în a treia zi. Pentru că a Lui este slava cu Tatăl [și] cu Sfântul Duh, acum și pururi și din veac până în veac. Amin.